

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela z 1500 roku.

Współrzędne: Szerokość - 53.194002, Długość - 22.388163

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela ul. Kopernika 2

Przy okazji prezentacji kościoła p.w. **Św. Jana Chrzciciela** proponuję zwrócić uwagę na samą miejscowość **Wizna**, która kiedyś była znaczącym miastem i jednym z najstarszych ośrodków obronnych, gospodarczych i administracyjnych, dziś pozostała cichą wsią gminną położoną w sąsiedztwie Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Wizna do dziś zachowała średniowieczny układ urbanistyczny oparty na prostokątnej siatce ulic. Ośrodkiem rozpoznawania wsi był duży, prostokątny rynek. tego typu rozplanowanie urbanistyczne świadczy, że ongiś Wizna była miastem.

Metryka ludzkich osad powstałych nad Narwią i Biebrzą w okolicach Wizny jest znacznie starsza, niż wskazują na to historyczne dokumenty. Już w XIX wieku etnograf Zygmunt Gloger i archeolog amator hrabia Ludwik de Fleury na nadnarwiańskich wydmach znajdowali naczynia lub ich szczątki pochodzące z prehistorycznej epoki. Badania archeologiczne ostatnich lat potwierdziły, że okolice Wizny zamieszkiwali już osadnicy pochodzący z około III wieku przed naszą erą. Są też dowody na osiedlanie się w tych terenach pierwszej ludności już w młodszej epoce kamiennej, to jest około pięć tysięcy lat temu

Wizna powstała w miejscu wcześniejszej osady bałtyjskiej, na co wskazuje entymologia nazwy wsi. W połowie XI wieku Wizna stała się grodem państwa piastów. Powstanie grodu nad Narwią było uwarunkowane naturalnym kształtem tych okolic. Od wschodu płynęła Narew, od południa i zachodu gród otaczał strumień a od północy oddzielony był od rozległej niziny głębokim wąwozem, prawdopodobnie ręcznie wykopanym.

Gród strzegł wschodniej granicy Mazowsza i przeprawy przez Narew. Leżał on na szlaku handlowym wiodącym z Rusi na Jaćwież przez Drohiczyn, Gródek nad Nurcem i Świećk. Najstarsza wzmianka o Wiźnie pochodzi z 1065 roku, informująca, o nadaniu benedyktynom z Mogilna prawa do pobierania opłat od znajdującej się tu przeprawy przez Narew, której chronił potężny gród.

Ówczesny gród była to warownia o owalnym kształcie. Zbudowana z izbic, zwieńczonych blankowaniem, z obejściem znajdującym się nad

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela z 1500 roku.

dachami zabudowań mieszkalnych i gospodarczych. Wewnątrz zabudowy grodu znajdował się rozległy plac, po środku którego usytuowana była studnia. Gród wyposażony był w piętrową basztę, która jednocześnie stanowiła bramę wjazdową i pięć baszt. Jedna z nich stanowiła przed bramie. Cała warownia obejmowała teren o wymiarach około 70 metrów szerokości i 100 m długości. Warownia zbudowana była z drewna. Niektóre tylko elementy umocnienia i takie obiekty jak skarbiec, miały konstrukcję murowaną.

Zamek w Wiźnie należał do najstarszych grodów na Mazowszu. Jak wynika z dokumentów zachowanych w Archiwum Diecezjalnym w Płocku, został on zbudowany w 1130 roku przez Księcia Zbigniewa brata Bolesława Krzywoustego.

Historyczne dzieje Wizny były bardzo burzliwe i zmienne. Gród w Wiźnie miał, jako gród graniczny, doniosłe znaczenie strategiczne. Stał on bowiem na skrzyżowaniu szlaków prowadzących z centralnego Mazowsza i Pobuża na Jaćwież i Sambię oraz w kierunku Grodna na Litwę.

Z tego też powodu był on wielokrotnie wystawiony na napady z początku Rusinów, Prusaków, Jaćwingów, Litwinów i Krzyżaków. W 1294 roku książę mazowiecki Bolesław II rozpoczął odbudowywać zniszczoną warownię, a w 1300 zbudował tam drewnianą kaplicę, która istniała jeszcze w 1603 roku.

W latach 1382-1401 w Wiźnie rządili Krzyżacy. Wizna stanowiła zastaw za pożyczkę w wysokości 7000 florenów udzielona księciu Ziemowitowi przez Krzyżaków. W 1402 roku książę Janusz I wraz z księciem Ziemowitem IV zwracają Krzyżakom dług i przeprowadzają remont umocnień zamkowych w Wiźnie.

Wróćmy do naszego **kościół p.w. św. Jana Chrzciciela**, którego historia rozpoczyna się od wspomnianego wcześniej faktu wybudowania w 1300 roku drewnianej kaplicy. Parafia w Wiźnie została utworzona w 1390 roku i wówczas to, zbudowano drewniany kościół pod wezwaniem św. Marka Ewangelisty. Niestety niedługo potem w 1400 roku kościół zostaje spalony w czasie najazdów przez Litwinów na Wiznę. W 1415 roku kościół zostaje odbudowany i konsekrowany.

Budowę murowanego kościoła na obecnym miejscu, ufundowanego przez księżną mazowiecką Annę ukończono wg tradycji w 1500 roku. Sklepienia korpusu wykonano w 1525 roku o czym świadczyła data umieszczona na sklepieniu. Jak czytamy w Słowniku geograficznym z 1880 roku, kościół *wzniesiony jest z cegły, mieszanej z kamieniami polnymi w stylu ostrołukowym*

Czytając wspomniany wyżej słownik geograficzny odnajdujemy ciekawą wzmiankę iż *Tu złożone były zwłoki Zygmunta Augusta zmarłego w Knyszynie, gdy je prowadzono do Krakowa* Miało to miejsce pomiędzy 10. IX. 1573 roku, gdy z Tykocina wyruszył żałobny pochód, a 9. II. 1574 roku kiedy to dociera on do Krakowa (ni mniej, ni więcej drogę tą orszak pokonywał przez 5 miesięcy).

W 1650 roku podczas potopu szwedzkiego kościół został zniszczony. Prawdopodobnie w tym też roku zostaje wzniesiona murowana dwukondygnacyjna, barokowa dzwonnica. W 1658 kościół odrestaurowano, a parę lat później w 1705 roku kolejne nieszczęście, tym razem pożar dosięga kościół i który znowu zostaje odremontowany, tym razem dopiero po 15 latach w 1720 roku.

Najbardziej ucierpiał on jednak podczas II wojny światowej, gdy w 1944 roku został wysadzony przez wycofujących się z Wizny Niemców. W latach 1951- 1958 pod kierownictwem białostockiego konserwatora zabytków Władysława Paszkowskiego, kościół został całkowicie zrekonstruowany i przywrócony do jego pierwotnych gotyckich form.

Kościół jest orientowany (dzięki czemu fasada pięknie prezentuje się o zmierzchu, gdy padają na nią ostatnie promienie słońca). Zbudowano go w stylu późnogotyckim, trójnawowy, typu halowego. Fasada frontowa zwieńczona jest schodkowym szczytem z blendami i rozczłonkowanymi lizynami. Pola blend wieńczą ażurowe sterczyny. Kościół przykryty jest dwuspadowym dachem. We wnętrzu kościoła znajduje się sklepienie typu gwiazdowego i siatkowego. W ścianach bocznych znajdują się półkoliste wnęki. Okna ostrołukowe, rozglifione, ozdobione witrażami, wykonanymi w 1977 roku przez artystę malarza Zygmunta Kośmickiego.

W kościele zachowały się dwa fragmenty wczesnobarokowego epitafium dotyczące rodzeństwa, Pawła i Krystyny Rakowskich, zmarłych w 1608 roku, wykonane z szarobrunatnego marmuru kieleckiego oraz wiele zabytkowych rzeźb pochodzących z pierwszej ćwierci XVI wieku, XVII i XVIII wieku.

Informacje do powyższego opisu zaczerpnięto z ciekawej strony [Brama na Bagna](#)

Na terenie zabytkowej części miasta, nr rej.: 75 z 26.11.1956r, znajduje się:

- kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela, wzniesiony w XV stuleciu, nr rej.: 11 z 22.05.1952r
- dzwonnica, z XVII wieku, nr rej.: 15 z 22.05.1952r.